

NORMBLADEN PVH (GIDSEN VOOR GOEDE PRAKTIJKEN)

I. Toepassingsgebied: Wasbeer

Uiterlijk

De wasbeer heeft een opvallende gedrongen en gebogen houding, een gezichtsmasker met boven de ogen een uitlopende grijs zwarte streep en een grijs/zwart geringde staart. De vacht kan verschillende bruin en grijskleuren hebben. De ondervacht is meestal zilvergrijs.

Hij gewicht ligt tussen de 3 – 8 kg. De lichaamslengte is ongeveer 40 - 65 cm en de staart ca 20 - 30 cm.

De wasbeer komt aan zijn Nederlandse naam omdat hij voorwerpen onderdompelt in water. Dit onderdompelen is geen normaal gedrag. In de natuur doet de wasbeer dit namelijk niet.

De Latijnse naam is *Procyon lotor*. De wasbeer hoort bij de familie van de kleine beerachtigen en ook bij de roofdieren ook al is hij een alleseter.

Hij kan een winterrust houden wanneer het erg koud is en legt dan ook een voedselvoorraad aan.

Wasberen kunnen zich makkelijk aanpassen aan een nieuwe omgeving. Ook kunnen zij uitstekend klimmen (*het is dan ook geen wonder dat ze zo vaak uitbreken/ontsnappen waardoor ze inmiddels ook in Nederland in de vrije natuur leven*), grijpen (*ze zijn erg handig en kunnen kasten, afvalbakken of rugzakken in een mum van tijd leegroven*) en zwemmen (*maar zij blijven wel uit de buurt van diep water*).

Op sommige mensen heeft de wasbeer een onweerstaanbare aantrekkingskracht. Deze kleine gemaskerde beerachtige is alleen niet de aanhankelijke knuffelbeer waarvoor veel mensen hem houden. Volgzaam en gehoorzaam is hij al helemaal niet en breekt de puberteit aan dan kan de liefste wasbeer veranderen in een niet te vertrouwen en onhandelbaar dier dat aardige bijtewonden kan toebrengen.

Er kan ook aardig wat geluid uitkomen (*niet elke buur is hier blij mee*) variërend van gekwetter tot melodieuze ratels en gegrom.

Makkelijk in de omgang en verzorging is hij beslist niet. Wie voor dit dier kiest zal, zeker wanneer hij niet over voldoende ruimte en kennis beschikt, steeds weer te maken krijgen met een aaneenschakeling van (*gezondheids-*)problemen.

Aandachtspunten vóór aanschaf van een wasbeer:

Wasberen zijn nachtdieren en dat is iets wat de meeste mensen niet zijn en... ze leven solitair. In sommige gevallen leven zij ook in groepen (*moeder met kinderen, volwassen vrouwtjes of volwassen mannetjes*) maar in gevangenschap zorgt dit vaak voor problemen. Zeker wanneer de huisvesting te klein is of te weinig uitdaging biedt. Wasberen leven het liefst in beboste gebieden in de buurt van open water.

Wasberen zijn niet geschikt om in de woning, op balkonnetjes, in schuurtjes of tuinhuisjes te houden. Wanneer je een wasbeer als huisdier wilt houden in je woning dan zul je van de ene in het andere probleem vervallen. Het natuurlijke gedrag is namelijk niet af te leren. Geen kast is veilig, want hij krijgt alles open en klimt overal in. Binnen niet al te lange tijd is het meubilair gesloopt, zijn de kasten leeg en is de keuken (*een wasbeer is nu eenmaal dol op water*) veranderd in een zwembad.

Het is ook belangrijk om je wasbeer bezig te houden (*en een uurtje bezigheids therapie per etmaal is niet voldoende*) zodat stereotiep gedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen. Kies je voor een wasbeer dan moet je op de hoogte zijn van zijn natuurlijk gedrag en hem in zijn waarde laten. Verwacht geen knuffeldier en probeer dit er ook niet van te maken. Je

zult tevreden moeten zijn met het feit dat je met name bezig bent met het herinrichten en schoonhouden van het verblijf en het verzinnen van zoveel mogelijk uren bezigheidstherapie voor je wasbeer.

De aanschafkosten van een wasbeer variëren van 0 euro tot..... Het is normaal dat er voor een wijfje meer wordt gevraagd (*tot het dubbele*) dan voor een mannetje.

Je zult een geschikt verblijf (*zie huisvesting*) moeten kopen of maken van degelijk materiaal. Niet elk soort gaas is geschikt en het hang- en sluitwerk moet ook degelijk zijn. Het aanleggen van een vijver, de beplanting en "bestrating" van het verblijf zullen ook de nodige kosten met zich meebrengen.

Het is ook verstandig je dier tegen parasieten te behandelen en er rekening mee te houden dat een wasbeer geen gangbaar huisdier is en je dus ook niet bij elke dierenarts terecht kunt. Dit brengt ook extra kosten met zich mee.

Hoewel een wasbeer ook etensresten, fruit e.d. eet kun je dit niet alleen maar voeren. Je zult dus ook hoogwaardiger voedsel moeten geven (*zie voeding*) en dit is niet altijd makkelijk te krijgen of goedkoop. Zelf kweken is een goede optie (*zie de literatuurlijst*).

Afstandsdieren

Er zijn maar heel weinig wasberen die hun hele huisdierenleven bij dezelfde eigenaar doorbrengen en dit is niet voor niets. Valse verwachtingen over de diersoort, het beschikken over te weinig (juiste) kennis en het pubergedrag met vaak een totale gedragsverandering is voor veel bezitters een reden om afstand te doen van hun, eens zo gewenste, wasbeer. Deze wordt dan op internet gezet, aan handelaren aangeboden, ondergebracht bij een van de gespecialiseerde instanties of in een enkel geval gewoon op straat (uit)gezet.

Wetgeving

Iedereen mag in Nederland gewoon een wasbeer houden zolang hij maar niet in het wild gevangen is. Het voeren en houden van wilde dieren (*dieren die in de natuur leven*) is in principe wél verboden (*Flora- en faunawet*). Vang of voer je een wasbeer die in de (Nederlandse) natuur rondloopt/leeft dan ben je strafbaar. Je moet dus altijd kunnen aantonen waar je wasbeer vandaan komt.

Er is geen wet die het houden van dieren die gevaarlijk zijn voor de gezondheid van mensen verbiedt.

Het in de natuur uitzetten van je (onhandelbare of niet langer gewenste) wasbeer is verboden (*bedreiging voor de Nederlandse flora en fauna*).

In Nederland worden wasberen als exoten gezien en zij horen dus zij niet in de natuur thuis. Wie een wasbeer in het wild ziet moet dit melden bij de provincie en het Ministerie van LNV of de plaatselijke Wildbeheereenheid.

Het fokken met wasberen is toegestaan. Wel is het zo dat je als fokker/verkoper van een bijzonder diersoort ook de bijzondere verplichting hebt om te garanderen dat het dier een passend thuis krijgt (*Gezondheid en WelzijnsWet voor Gezelschapsdieren*).

II. Voeding

Wasberen horen misschien wel tot de roofdieren maar het zijn echte alleseters. Zij maken handig gebruik van wat de natuur hen, afhankelijk van de seizoenen en hun leefgebied, biedt. Dit betekent dat zij in bepaalde perioden vrij eenzijdig eten. Het dagelijkse menu is dan ook niet in te delen in een "schijf van 4" zoals misschien gedacht wordt.

Wie zijn wasbeer voorziet van de juiste huisvesting hoeft zich over de aanwezigheid van insecten, regenwormen en slakken geen zorgen te maken, deze zijn er of komen vanzelf. Ook uit de vijver kan de wasbeer zelf voedsel halen zoals: slakken, bepaalde schelpdieren, kreeftjes en vissen (*bij een kleine vijver zal het visbestand door de eigenaar op peil gehouden moeten worden*). Voedseldieren zoals: muizen, ratten (of hun jongen), kuikens e.d. kunnen ook aangeboden worden. Net als vrijwel alle voorkomende vruchten (*belangrijk is het om de wasbeer deze in zijn geheel aan te bieden, dus niet opengemaakt en klein gesneden*). Eieren, beukennotjes, mais en suikerriet zijn ook een goede aanvulling op het menu.

Een richtlijn met betrekking tot de juiste hoeveelheid voer die een wasbeer nodig heeft is er niet. Deze is namelijk mede afhankelijk van de leefomgeving en de mate van inspanning. Veel wasberen zijn (net als veel andere huisdieren) te dik. Het is dan ook verstandig om niet al te veel voer aan te bieden en de wasbeer flink te laten werken voor wat je aanbiedt (*verstoppen, hoog ophangen enzovoorts dit voorkomt verveling en stereotiep gedrag*).

Het 3 tot 4 maal, per etmaal, aanbieden van 1 stuks/soort voer is een goed uitgangspunt. Waarbij het voer het beste 1x 's morgens vroeg en verder aan het eind van de middag, in de avond en voor het slapen gaan, gegeven kan worden. Dit vanwege het leefritme van de wasbeer (*het is een schemer- en nachtdier*).

Heeft je wasbeer de mogelijkheid om in zijn eigen voer te voorzien (*insecten/slakken uit de grond, vissen in de vijver, via vaste beplanting*) dan zul je hiermee ook rekening moeten houden. Twijfel je over het gewicht of de gezondheid van je wasbeer? Neem dan contact op met een kenner en/of dierenarts zodat het menu doorgelicht en zo nodig aangepast kan worden.

Gaat je wasbeer in winterrust? Dan zul je het aanbod van voedsel moeten terugschroeven of zelfs stop moeten zetten.

Kort samengevat: een wasbeer is een makkelijke eter. Hij eet eigenlijk alles (insecten, nestjongen van zoogdieren, reptielen, kikkers, schors, grassen en zelfs afval!) maar belangrijk is wel dat hij hiervoor werkt en dat zijn gewicht (*gemiddeld tussen de 3-8 kg*) nauwlettend in de gaten wordt gehouden.

NB Voedseldieren kunnen gekocht worden of zelf gekweekt/gefokt (zie de literatuurlijst).

III. Huisvesting:

Huisvesting

Wasberen leven het liefst in een hol hoog boven de grond dus in een holle boom. Een beboste omgeving met open water (*om zelf te kunnen vissen*) heeft de voorkeur. Wie een stuk bos tot zijn beschikking heeft mét vijver en dit kan afzetten voor zijn wasbeer heeft de perfecte huisvesting en zal met weinig problemen te maken krijgen.

Maak je (zelf) een verblijf voor je wasbeer dan zul je rekening moeten houden met zijn natuurlijke levensomstandigheden, gedrag, levenswijze en intelligentie. Even een verblijfje in elkaar timmeren is er niet bij, want voor je het in goed en wel in de gaten hebt is je wasbeer uitgebroken.

De optimale huisvesting moet ruim genoeg zijn (*ca 20m² en 2 meter hoog, voor elk extra dier 2-3m²*), afwisselend ingedeeld (*denk aan een vijver, beplanting, takken om in te klimmen*) en ook veiligheid/geborgenheid bieden (*schuilplaatsen, nachthokken en als dit van toepassing is werpkisten*).

Om ziekten te voorkomen heeft een (deels) bestaande vloer de voorkeur. Hier overheen zou je aarde kunnen storten (*regenwormen, slakken en insecten gedijen hier goed in. De aarde moet dan wel 1-2 keer per jaar afgegraven worden om (her)besmetting met de wasberenspoelworm te voorkomen. Zie gezondheid en ziektes*).

Mocht je denken dat je er met een ruim verblijf en afwisselende inrichting wel bent, dan

vergis je je. Belangrijker is het om je wasbeer bezig te houden (*en een uurtje bezigheidstherapie per etmaal is niet voldoende*) zodat stereotiep gedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen.

NB. Afwijken van de huisvestingseisen kan noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld om medische redenen of op grond van andere individuele factoren. Plotselinge veranderingen van de leefomstandigheden kunnen tot gevaarlijke en zelfs levensbedreigende situaties leiden. Ook wasberen hebben de eigenschap om zich aan te passen aan omstandigheden van buitenaf, hiermee zul je rekening moeten houden. Vraag zo nodig om vakkundig advies als dit het geval is.

IV. Gezondheid:

Wie een dier heeft is volgens de wet verplicht het de nodige zorg (= *verzorging*) maar **ook medische zorg** te geven. Dit geldt dus ook voor de wasbeer! Heb je een wasbeer dan kun je niet bij iedere dierenarts aankloppen. Ook zal niet elke dierenarts aan huis komen. Als eigenaar ben je zelf verantwoordelijk voor het vangen en veilig en verantwoord vervoeren van je dier.

Je kunt je wasbeer laten castreren of steriliseren wanneer je meerdere dieren hebt en hiermee niet wilt fokken. Kies je voor sterilisatie dan zal het natuurlijk gedrag in ieder geval niet veranderen, hij/zij is alleen onvruchtbaar.

Na castratie vindt er vaak (*niet altijd!*) wel een gedragsverandering plaats. Is je wasbeer dominant of agressief, heb je meerdere dieren die de strijd met elkaar aangaan (*of hun dominantie/agressie op elkaar botvieren*)? Dan is castratie een verstandige keuze.

Wasberen die in gevangenschap leven hebben een hoge mate van **stress**. Dit uit zich in stereotiep gedrag (*o.a. Ijsberen en het "wassen" van voorwerpen dus niet alleen het wassen van eten*). Een wasbeer met veel stress is geen lang leven beschoren. Als eigenaar zul je je dagelijks bezig moeten houden met het voorkomen of doorbreken van dit gedrag. Hoe oud de gemiddelde wasbeer tegenwoordig wordt is onbekend. Dit wordt nergens centraal bijgehouden. De oudste, in gevangenschap levende, wasbeer (waarvan de leeftijd wél bekend was) is 22 jaar oud geworden. De meeste wasberen zullen nog niet de helft van deze leeftijd halen. De te kleine/ongeschikte huisvesting, stress en verkeerde voeding/verzorging doet hen de das om.

Behalve de gangbare **parasieten** (*vlooien, luizen e.d.*) zijn veel wasberen (*zo'n 75%*) ook besmet met de **wasberenspoelworm** (*Baylisascaris procyonis*). Deze spoelworm is moeilijk te bestrijden en is voor wasberen niet zo schadelijk maar wél voor de mens (hersenvliesontsteking). Kinderen kunnen hier zelfs aan overlijden.

Wasberen zijn ook vatbaar voor **Rabiës** (*hondsdolheid*). Met hondsdolheid besmette dieren zijn in doorsnee passief, gedesinteresseerd en trekken zich terug in hun schuilplaats om daar te sterven. **Canine** (*en Feline*) **Distemper** (*hondenziekte*) komt ook voor bij wasberen. In het begin lijkt de ziekte op een griep (loopneus, waterige ogen en diarree, in een later stadium gaat het dier in rondjes lopen, is gedesoriënteerd, heeft verlamingsverschijnselen of is agressief als gevolg van hersenbeschadiging).

Als potentiële drager van het **SARS**-virus worden wasberen ook genoemd.

Heb je andere dieren die vatbaar zijn voor of drager zijn van **nertsenziekte** (*Aleutian Disease Virus (ADV)*)? Dan is voorzichtigheid geboden. Ook bij wasberen is (*doormiddel van een CIEP test uitgevoerd door de NFE in Wijchen*) dit virus al aangetroffen.

Vaccinaties

Neem geen onnodige risico's en laat wasberen altijd enten tegen hondenziekte. Zij zijn hier heel gevoelig voor! Het enten tegen rabiës is ook verstandig. Zeker wanneer er ook

andere dieren aanwezig zijn zoals honden (*of andere hondachtigen*), stinkdieren en marterachtigen.

V. Soortspecifiek gedrag

Wasberen kunnen heel goed ruiken. Op het land vinden zij hun voedsel in eerste plaats met hun neus. Is het eenmaal gevonden? Dan betasten zij het (dit zintuig is ook sterk ontwikkeld) eerst. Onder water tast een wasbeer, met draaiende bewegingen van de uitgestrekte arm en met gespreide vingers. Zo voelt hij in spleten en onder stenen en graait door de modder van de bodem. Zijn blik is daarbij vaak star in de verte gericht. Krijgt hij iets te pakken dat eetbaar lijkt? Dan ruikt hij er eerst aan, gooit het weg of kauwt er met ontblote tanden grondig op. Niets wordt zo ingeslikt.

Gedragsproblemen

In de vrije natuur dompelt de wasbeer geen voorwerpen of voedsel onder water. Het is dus niet zijn bedoeling om het eten te wassen zoals veel mensen denken. Dit afwijkende gedrag komt alleen maar voor bij wasberen die in gevangenschap leven. Vermoedelijk omdat zij dan niet op onderwaterdieren kunnen jagen en dit zit er instinctmatig wel in geprogrammeerd. Het "wassen" is dus stereotiep gedrag. Hoe meer stress een wasbeer in gevangenschap heeft hoe meer hij gaat/zit te "wassen". Gedragsverrijking is daarom ook bittere noodzaak als je een wasbeer wilt gaan houden! Je zult je dagelijks bezig moeten houden met het welzijn van je wasbeer en het steeds weer verzinnen van nieuwe uitdagingen en bezigheden. Wasberen zijn namelijk erg intelligent en weten zij hoe het kunstje werkt dan is de uitdaging weg. Het is zelfs zo dat zij aangeleerde kunstjes doorgeven aan hun jongen.

Voortplanting

De bronsttijd valt tussen januari en maart maar is afhankelijk van de weersomstandigheden. Bij wasberen die in gevangenschap leven is een tweede nest mogelijk.

De wijfjes (*zij zijn met 1 jaar al geslachtsrijp*) paren maar met 1 mannetje.

De mannetjes zijn normaal gesproken met 2 jaar geslachtsrijp. Maar... er zijn heel wat mannetjes die in gevangenschap leven en zich al voortplanten terwijl zij nog geen jaar oud zijn! Het mannetje paart trouwens wel met meerdere wijfjes.

De eisprong wordt door de copulatie (*paring*) opgewekt. Ongeveer 64 (*max. 72*) dagen na de bevruchting worden er 1-7 jongen (*gemiddeld 3-4*) geboren. De jongen zijn dan ongeveer 16 cm lang waarvan 1/3 van de lengte staart is! Zij hebben een gewicht van zo'n 65 tot 75 gram Het masker is dan al te zien. Op de 13e dag gaan de oren van de jongen open en rond de 22ste dag de ogen. Na 5 weken proberen de jongen het nest te verlaten en gaan ze met hun moeder mee op "jacht".

Links

www.huisdieren.nu kleinezoogdieren wasbeer
www.diewaschbaerenkommen.de
<http://www.waschbaer-info.de/>
<http://www.deharpj.nl/>
<http://www.ms-verlag.de>